



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

Ulm, 1725

Fasciculus V. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

tot peccata à se per vitam commissa? tot occasiones pœnitendi neglectas? tot gratias spretas? ubi audit amicorum lamenta, liberorum planctus? Rex Ezechias vir optimæ vitæ, acceptâ mortis sententiâ, tantâ perturbatione obrutus est, ut nil aliud quàm suspiria ex imo pectore trahere, ejulari, & mortem deprecari audiretur, *Isaia 58.* Quæso: quæ veræ pœnitentiæ signa exspectabis ab homine, tot vitiis & peccatis irretito, quando pœnitere eò usque distulit, donec audierit: *Morieris tu, & non vives?* hæc perpendens Christiane Lector, hodie adhuc cum Davide exclama: *Dixi confitebor adversum me injustitiam meam.* Hodie adhuc cum Abrahamo stringe cultrum veræ pœnitentiæ, & quidquid peccati in te vivit, ocius reseca. Eris in libro vitæ mutato nomine peccatoris, in nomen dilecti filii ponendus, & futurus per gratiam Dei Pater multarum virtutum & meritorum, dicesque tranquillâ mente moriens: *in pace in idipsum dormiam, & requiescam.*



FASCICULUS V.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 18. lib. Genes. in quo describitur liberalitas Abrahami in susceptis Hospitibus & Angelis, ejusque preces pro Sodomitis fuse.

Considera, & lauda miram Abrahami liberalitatem quam exercuit erga pauperes, dum illos non tantum motu proprio ad se venientes perhumaniter excipere consuevit, sed de tali hospicio forsan non cogitantes, & alibi volentes divertere, blandâ vi suos lares adire coëgit. *Magna res & pretiosa homo misericors*, ait S. Chrysof. Homil. 36. ad populum Antioch. *Hæc major est gratia, quàm mortuos suscitare; multò namque majus est: esurientem pascere Christum, quàm in nomine Jesu mortuos suscitare; nam illic quidem tu de Christo benè mereris, hic autem ipse de te. Hic in signis ipse Deo debes, in eleemosina verò Deum habes debitorem.* Hoc compertum habebat S. Thomas de Villa Nova, &

& hinc amplos Ecclesiæ redditus usque ad eum in egenos dispersit; ut ne lectulum quidem sibi relinqueret: nam eum, in quo jacuit, cum in Cælum vocaretur, ab eo paupere commodatum accepit, cui paulò ante eundem eleemosinæ locò donaverat. Alexander V. Pontifex maximus eâ excelluit liberalitate in pauperes, ut se posset divitem Episcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem jure meritò nominare. S. Carolus Borromæus arcam suam eleemosinâ penè semper exhaustam, imò quot annis ad multa millia obæratam vidit, non timens, novas facere impensas in gratiam pauperum, quin etiam, cum Oriensem Principatum quadraginta millibus aureorum vendidisset, intra viginti quinque dies omnes has pecunias in egendo & pia opera distribuit. Taceo Elisabethæ Hungariæ liberalitatem, quæ in eleemosinis dandis nullos habebat terminos neque metam; unde Mater Pauperum passim ab omnibus audit. Nihil refero de liberalitate S. Francisci assisiatis, qui nunquam pauperi, propter Deum aliquid poscenti, se negaturum jurejurandò spondit. Nihil dico de liberalitate S. Paulæ Romanæ, propter quam ad extremam usque paupertatem & ipsa redacta est. Cerne econtra ò Christiane! & detestare parsimoniam tuam, quæ tam fortiter tibi aures obstruit, ut tot egenorum ante fores tuas clamantium voces & lacrymas non exaudias, & obolum unum pluriès volvas in manu, quàm in pauperum manus evolvas. An nescis: eleemosinam similem esse semini sparso in solum, quod agricola multiplici fœnore iterum recipit? an nescis: illam similem esse pilæ, quæ projecta in terram ad manum, de quâ exierat, resilit. An nescis: homines per eleemosinam reddi ipsi Deo similes testante id S. Gregoriò Nazianz. Orat. de cura pauperum, ubi inquit: *Fias infortunato Deus, misericordiam Dei imitandò.* An ignoras: misericordiam erga pauperes signum esse æternæ prædestinationis; nam Ecclesiastici effatum est c. 17. *Eleemosina viri quasi signaculum cum ipso Antichristus signabit servos caractere bestię Apocal. 13.* Sed in manu non nisi contracta, arida, sterili & avarâ, de qua Matthæi 25. ait Christus: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare &c.* An demum ignoras: per eleemosinam homini temporalem gloriam & fortunam parari? hoc enim probant Sapientis verba Proverb. 3. *Misericordia & veritas te non deserant: circumda eas gutturi tuo, & invenies gratiam coram Deo & hominibus.* Quid ergo Christiane dives insensate facis? quid cogitas? cur tam utili mercimonio non attendis? per tuas pecuni-

cunias forsan erigere cupis sumptuosas domus? eleemosina tibi præparat æterna tabernacula, si largiter eam dederis. Per aurum tuum quaris lauta convivia, opiparas mensas? eleemosinâ ductrice Angelici convivii hospes eris. Appetis raras & pretiosas vestes? planè splendidius vestimentum comparari nequit illò palliò, quod aperit multitudinem peccatorum, eleemosina vocatum. Arrident tibi arcule, thesauris repletæ? Deo tuas divitias ad usuram impertire: dabit is thesaurum tibi, in quo sunt omnes thesauri divitiarum teste Apostolò, benedictum videlicet filium suum. Quare ex ore Augustini sic alloquitur te Deus: *Sed avarus es? me conveni: ego filium divitem, pauperem propter te feci. Aurum quaris? ille fecit. Familiam quaris? ille fecit. Possessiones quaris? ille fecit. Argentum quaris? ille fecit. Quid quaris tantum, quæ fecit? ipsum accipe, qui fecit. Feneratur Domino, qui miseretur pauperis.*

Considera porro: Quanta sit Misericordia Dei: dum tanto numero impiorum inter impurissimos Sodomitas invento, propter decem tantummodò Justos, si reperti fuissent, pepercisset. Parcet haud dubiè etiam tibi peccator propter paucula, si feceris misericordiæ erga pauperes opera. Et licet in peccatis tuis obsenueris: tamen non diffide cum Sara: fore, ut verum pœnitentiæ partum enitaris, dummodò oblatæ gratiæ velis seriò cooperari.

Doctrina 2.

Desumpta ex cap. 19. lib. Genes. in quo describitur humanitas Loth angelis exhibita, à quibus incendio Sodome subducitur, sed in ebrietate cum propriis filiabus coit.

Considera I. **Q**Uàm sollicitus sit Deus pro illorum salute, qui ob necessariam vivendi consuetudinem malis conjuncti vivere debent; ei tamen, quâ possunt industriâ, servire student; Loth enim inter pessimos Sodomitas, quibus convixerat, optimus, Angelos tutelares hîc à Deo recipit, cum ruinæ totius urbis subducentes. Non aliter quilibet servorum Dei: licet non tantum à perveris cingatur sociis, sed ab ipsis Dæmonum larvis, ruinam haud dubiè evadet. Theophila Virgo in persecutione Diocletiani & Maximiniani ad turpe prostibulum tracta; cum calidis precibus Deum castitatis suæ custodem invocasset, angelum Domini lateri suo ad-

E

stan-

stantem quantociùs habuit, factumque est, ut mortuus corrueret ille, qui primus cubile ingredi præsumperat, pudicitie ejus vim illaturus. S. Gregorius Thaumaturgus Cæsareæ ponti Episcopus horrendam persecutionem fugiens: cum in monte se abscondisset, ab homine quodam proditus, undique armatorum manu cingitur; sed illi omnes oculis capti, nil ante se videre poterant, nisi duas arbores sibi oppositas. *S. Greg. Nazianz. in vita ejus.* Et quis nescit: S. Felicem Presbyterum Nolanum inter duos parietes arenarum telis esse defensum à lictoribus? quid igitur Christiane sive in anima sive in corpore ab hostibus timeas mali, si Deum timeas eumque piorum more colas semper? Apostolicam navem intuere, inter procellas fluctuantem & ruinæ vicinam audi exclamare: *Domine, salva nos, perimus.* Matthæi 8. Diceres quidem, illam divinâ ope destitui, dum cernis: Magistrum dormire; sed somnus iste vel maximum futuræ opis indicium erat. Dormiebat hêrcle, ut servos suos pupillam oculorum suorum esse, & velut talem à se conservari ostenderet: sicut enim palpebris clausis pupilla oculi servatur illæsa, ita Magister cœlestis, ut à spumantibus undis discipulos defenderet, in tuto ponendos, palpebras claudit; demonstrans, eos haud aliter, quàm pupillas oculorum à se protegendos. Ingeniosus hic conceptus *Lirani* est, in hunc locum ita scribentis: *Custodivit eos, sicut custoditur pupilla oculi: licet enim Christus permiserit, eos tunc corporaliter perturbari; tamen sollicitè custodivit eos sicut pupillam oculi sui &c.*

- N.31. *Considera 2.* Quomodò homines, qui Sodomitarum instar quærunt suas libidines explere, excæcari soleant; adèò, ut imprimis non videant jacturam divinæ gratiæ & flumen aternæ damnationis, eorum capitibus imminens: ut pariter non videant dispendia famæ, honoris, divitiarum & sanctitatis: demum, ut non videant copiam emergendi, si carnalibus vitiis aliquando fuerint immergi. Hanc cæcitatem ponderosis describit verbis S. Greg. M. in Moral. dicens: *Ex quo luxuria semel mentem occupaverit, vix eum bona cogitare permittit: sunt enim desideria viscosa; quia ex suggestionem oritur cogitatio, ex cogitatione affectio, ex affectione delectatio, ex delectatione consensus, ex consensu operatio, ex operatione consuetudo, ex consuetudine desperatio, ex desperatione peccati defensio, ex defensione gloriatio, ex gloriatioe damnatio.* Quis Salomoni clarissimos sapientiæ infusæ oculos eruit, ut relicto Deo Idola sectaretur, nisi impurus sceminarum amor? in quantam cæcitatem devolutus est
luci-

lucidissimum illud Christianæ Ecclesiæ Sydus Henricus VIII. Angliæ Rex ob impurum amorem, ut legitimam conjugem, jam prolè maculâ donatam, post viginti annos è throno suo propelleret, locò illius ducens unam è gynecæo desumptam mulierem, solâ deformitate celebrem? erat illi oblonga facies, capillus niger, color subflavus, os unò dente ex superiori gingiva præminente descædatum: in dextra manu sextus adnascebatur digitus, sub collo ferebat tumorem, cujus causâ collum & pectus operiebat *Florim. lib. 6. her. c. 2.* ò quàm enorme monstrum adamavit cæcus iste amator? post stupratam Matrem, ipsam filiam duxit, idque ex sententia adulatoris non gravius peccatum esse censuit; quàm gallinæ pullum & matrem ejus comedere? quanta hæc cæcitas? ex qua dein plures aliæ, æternùm deridendæ, ortum suum traxêre. Nihil hîc referam de nota Thestimi cæcitate, qui ob immodicum veneris usum, oculis graviter laborans; cùm audisset, sibi à Venere abstinendum, si oculos servare mallet, responso dedit teste S. Ambrosiô lib. 4. in Luc. *Vale amicum lumen.* Ad luxuriam autem, quæ enarratas hæc cæcitates parturit, vel maximè disponit, vinum largiùs haustum: nam venter merò estuans, ut asserit Hieron. *citò spumat in libidinem;* prout Loth, cæteroquin inter impurissimos Sodomitas castissimus, suò lapsu probavit; dum ebrius adedò obcæcatus est, ut propriis filiabûs abuteretur. Quare si & tu ò Christiane nolis, tam nocivâ cæcitate percuti, fuge vinum, in quo est luxuria.

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 20. lib. Genes in quo describitur Raptus Sara perpetratus ab Abimelech, qui à Deo in visione reprehenditur.

Considera: **E**Xterna Christiane pietatis opera, quò fuerint pulchriora. *N. 32.*
 ra & magis à Sanctitate splendida, eò magis obnoxia esse periculo: ne à vana gloria & laudis humanæ appetitu rapiantur corrupenda, instar pulcherrimæ Saræ ab Abimelech raptæ. Quare, ut ab isto periculo reddantur immunia, oportet ea tegere velò bonæ intentionis, quod velum nobis Christus suadet, asserens Matthæi 5. *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in Cælis est. Ut enim fructus arborum, quæ juxta viam publicam plantatæ sunt, rarò*
 E 2 ma-

maturitatem assequuntur, n̄ sedulum habeant custodem; ita virtutum opera, quæ in conspectu hominum patrantur, rarò ad meritum maturescunt, & perfecta evadent, nisi per laudatam intentionem eis custodia adhibeatur. *Sicut puerulus* (ait S. Chrysof. Homil. 53. in Epist. ad Hebræ. *quando canis insiliens placentulam vult auferre, mox eam Patris aut Matri quasi defendendam porrigit: ita & nos, quando Diabolus opera nostra per vanam gloriæ insultum eripere nobis molitur, per bonam intentionem Deo & B. Virgini custodienda offerre debemus.* Singulæ virtutes singulos hostes sibi insidiantes habent: vana autem gloria omnium virtutum communem hostem agit. Aspexit Phariseus ille varias virtutes, quas exercuerat, & eas ostentui habens, ait: *Jejuno his in Sabbatho &c.* Et ecce! omnes paucis hisce verbis adedò destruxit, ut domum rediret omnî meritò vacuus, qui venerat tot bonis operibus onustus in Templum. Idem accidisse Samsoni vult S. Ambros. Epist. 70. Is enim ob stupendam victoriam de mille viris obtentam sibi applaudens, jactabundò ore dixerat: *In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum deleui eos, & percussi mille viros.* Vix verba compleverat, mandibulam projecit, nomen locò imponens: *Ramathlechi*, quod *maxilla elevationem* indicat, quantocius æstuarè magnâ siti, & mortem sibi vaticinari incepit, quæ paulò post evenerat oculis orbo, per quos obliquò intuitu & arrogantî superciliò victoriam suam aspexerat, eam pariter ab aliis videri, laudari, & deprædicari cupiens. *Non tondebis primogenita Ovium*, præcipit Deus Deuter. 15. in quæ verba S. Greg. M. 8. Moral. c. 34. ait: *Ovium primogenita tondere, est occultationis suæ tegmine humanis oculis inchoantia opera bona denudare.* Cum ergò vita nostra simplex quid atque innocuum inchoat, dignum est, ut secreti sui velamina non relinquat, ne nudum hoc humanis oculis quasi subducto vellere ostendat. Christus Dominus stupendò miraculò sanitatem leproso restituens, quid quæso mercedis locò petiit? *Matth. 8. en! non tantum non laudari, sed nec sciri quidem à quoquam hominum voluit factum tam laudabile, severò & minaci vultu imperans: Nemini dixeris.* S. Bernardus, quem vocant Christi collactaneum, cum audiret, se ob varia miracula laudari, æstimarique plurimum, indignabundus aiebat: se ex scripturis didicisse; signa æquè fieri ab imperfectis, quàm à perfectis: Se verò nec perfectionis nec fictionis conscius esse; & hinc opera illa nihili ducere. Sed & aliàs vanam gloriã tentari cum cœpisset, audiebatur dicere: *Propter te non cœpi, propter te non desinam.* Hilarion Abbas teste

Hieron.

Hieron. in ejus vita, ob frequentissima miracula ubique decantatus vir, ut vidit, ad se confluere ingentem hominum turbam, profugit de eremo ad eremum de regione in regionem, & amaris lacrymâ suam religionem vanæ gloriæ expositam deflens exclamabat: rursus ad seculum rediit, & recepi mercedem meam in hac vita. Eu! homines Palestina & vicina Provincia existimant me alicujus momenti esse, & ecce! sub pretextu Monasterii ad dispensationem fratrum vilem suppellectilem habeo. Tali velò etiam tua obtege opera, & salvabis illæsa.

Porro considera: Quomodo Deus non tantum servorum suorum proprias personas, sed alienas quoque illorum intuitu, eorumque bona tueatur: dum nec tangi quidem, quid dicam corrumpi? passus est Saram uxorem Abraham: hinc eò majorem in eo ponas fiduciam, quò graviora fuerint pericula, tibi aut bonis tuis imminetia; nam juxta effatum divi Ambrosii lib. de Joseph. ibi plus est auxilii, ubi plus periculi: cum Deus sit adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.

Dòctrina 4.

Desumpta ex capite 21. Genes. in quo describitur Nativitas Isaac, Ismaelis & patria domo ejectio.

*Considera: Q*uòd sicut Abraham non prius instituerit solemne N.33. convivium, quàm filius Isaac, juxta divinum promissum ei natus, fuisset ablactatus: ita Deus non consueverit, hominibus cœlestium consolationum epulas adornare, eosque talibus recreare, antequam ab uberibus terrenarum deliciarum fuerint penitus abstracti, & habiles effecti, ad comedendum solidum mortificationis panem. Isaac Presbiter de contemptu mundi scribens, inquit: *Ejusmodi panis post ablactationem datur infanti: ut si homo vult in Divinis delectari, prius debet à seculo veluti infans ab uberibus ablactari.* Psalmista regius ad spiritualia gaudia & jubilos animaturus exclamat, Psal. 97. *Jubilate Deo omnis terra, cantate & exultate, & psallite.* At qualia hunc in finem petit adhiberi instrumenta? en! respondet ocius: *Psallite Domino in cithara, in cithara & voce psalmi.* Psal. 97. Quis autem nescit: Citharas tunc suavem dare harmoniam, quando chordis benè extensis extenuatisque fuerint instructæ? haud secus res agitur nobiscum: quò magis animus à terrenarum rerum solatiis fuerit extenuatus, eò lætiores

tiorem sonum cœlestium consolationum sentiet. Non poterat Sponsa frui aspectu pulcherrimò convallium & florentis vineæ, antequam Canticorum 6. *Descendisset in hortum nucum*, priusquam videlicet terrenarum voluptatum dulcedinem relinquens, se convertisset ad amaras mortificationis nuces. Non antea David se profitebatur, circumdatum lætitiâ, antequam cantasset; *Conscidisti saccum mecum*. Psal. 29. Affectum videlicet terræ affixum. Plutarchus de Gentibus testatur: eos Tempa ingressuros, omnem pecuniam sibi charissimam prius ante fores deposuisse, ut hœc factò docerent; favores cœlitum non per rerum temporalium abundantiam & possessam in eis voluptatem, sed per earundem contemptum à Diis obtineri. Ergo cum Ismaële filio ancillæ expellendum est è domo pectoris Christiani, quidquid inordinati affectûs amorisque in ea vivit erga mundum, carnem, & delicias fugaces. P. Vincentius Caraffa verbis S. Augustini innixus, amorem nostrum assimilat humanæ manui, quam constat; plura simul comprehendere non posse; dimittat unum, necesse sit, ut retineat alterum. *Putate*, inquit, *amorem hominis quasi manum esse*, ait S. August. *Si aliquid tenet, tenere aliud non potest, occupatam habet manum. Quæ verò stultitia foret, ne dimittat quis pulverem, quò manum plenam habet, non accipere sceptrum & coronam auream, quæ ipsi offertur? &c.* Dimittendæ filiquæ porcorum, ut sapiant panes filiorum Dei. Quando cernimus: homines instructæ selectissimîs cibus mensæ assidere, illos tamen aut gustare nihil, aut gustatas dapes illis desipere, judicamus illicò: tales, aut aliis ad saturitatem usque resectos esse, aut stomachum gestare, malis humoribûs, & ad febrim disponente materiâ repletum. Ipsissima hæc causa est, ob quam Christianorum plurimi, licet ad epulas divinîs dapibûs turgentes invitentur, & hæc cœlitum dapes sibi apponi videant; inde tamen nil nutrimenti sapientis hauriant, quin fastidiosè illa fercula detrectent; eò quòd repletum terrenis solatiolis stomachum circumferant. Ignoscendum est talpis, à natura cæcis, si credant: nil pulchrius esse tenebris, in quibus degunt, nil splendidius cavernis, quas inhabitant, nil dulcius, & ad vescendum aptius, amarîs terræ radicibûs: nec enim unquam viderunt lucidum solem aut radiantes stellas, nec mellis quidquam gustârunt unquam, ignoscendum est inquam his animalculis, quæ totâ vitâ altiorem bonorum sensum non habuere; sed quòd inter homines, & Christianos quidem reperire sit tales, qui sperent cœlestia so-

latia,

latia, terrena tamen non respuant, non missa faciant, exclamantes cum murmurantibus Israëlitis Num. 11. *In mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones &c.* O quantæ amentix indicium? vide Christiane Lector: an non & tu hos inter reperiaris unus?



FASCICULUS VI.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 22. lib. Genes. in quo describitur Abraha obedientia in oblatione Isaac.

Considera: **Q**Uam obsequiosus fuerit Abraham divino Præcepto, N.34. tam difficilem & naturæ tam contrariam rem continenti: enim verò non expectavit solis ortum, sed altâ etiamnum nocte abiit ad locum, mactando filio designatum. *Verus obediens non attendit, teste Bernardô de præc. & disp. Quale præcipitur, hóc solò contentus, quia præcipitur: hinc Abrahamum imitaturus quidam Monachus, ut referunt vitæ PP. lib. 4. Filium, à se prius legitime in sæculo genitum, ab Abbate suo iussus in furnum ocius projecit; sed divinâ virtute illæsum extraxit. Scipio Africanus bellum gerens, ostendit viros armatos, quos secum habebat, turrimque præcelsam in mari positam, asserens: nullum ex militibus adesse, qui non celerius concensâ turri in mare se præcipitem daret. Pausanias græci agminis Imperator, cum inter sacrificandum Mardonius Dux Persarum inexpectatò impetu irrueret, suos omnes abjectis armis & clypeis, quibus se defenderent, iussit quiescere, nec prius hostem depellere, quam pugnx signum audirent: quod à singulis tam exactè præstitum est, ut licet plurimi eorum caderent inulti, nullus tamen inveniretur, qui non auditò prius signò hosti sese opponeret. O Christiane Lector! quomodò confunderis, non tantum Abrahami viri sanctissimi, sed etiam barbarorum exemplis, qui superiorum iussa dis-*
scute-